

Två skiljetecken finnas på fragmentet, en gång ett litet vertikalt streck, en gång ett litet kors. Runorna till höger äro af förut nämnd anledning helt korta: nr 1 † endast 2.5 cm, nr 2 † 3 cm; nr 3 þ är stympad och de qvarvarande strecken äro utvidgade och ojemna i kanterna i följd af nötning. Af den fjerde runan fins blott spår af nedre delen i brottkanten. Sannolikt har den varit stungen, då alla bevarade runstenar af denna grupp hafva **eftir** med **e**. — De återstående runorna **ÞTIR** äro temligen fullständigt bevarade samt omkr. 6 cm långa. Efter det lilla korset, som bildar skiljetecken, fins spår af ännu en staf.

De två ord, af hvilka endast enstaka runor äro bevarade, kunna lätteligen suppleras; **na** utgör tydligen slutet af ordet **steina** och **þ** början af **þisa**. Inskriftformeln har på denna sten varit densamma som på den föregående Hulterstadsstenen nr 21 och Resmostenen nr 4: [*N. N. ræisti stæi*]na þ[*essa*] æftir — —. »N. N. reste dessa stenar efter — —.» Stenen har alltså utgjort en af ett par. Man kan förmoda, att den tillhörande stenens inskrift börjat på venstra sidan och slutat på den högra (jfr ofvan s. 44).

Inskriftens sena tid ådagaläggas genom skriftsättet **eftir** för äldre **eftir**.¹

23. Stenåsa kyrkogård.

Pl. XIV. Fig. 23 A och 23 B.

Literatur: L. 1309. — B. 1068 och 1075. — Rhezelius, *Monumenta Runica in Ölandia*, konceptet nr 17, utskriften nr 25. — Ahlqvist, *Ölands Historia*, II, 2, s. 78.

Af två runstenar, som en gång legat på Stenåsa kyrkogård, har den ene redan tidigt försvunnit (L. 1310), men den andre (L. 1309) fans qvar ännu på Ahlqvists tid. Sedermera har äfven denna blifvit förstörd, förmodligen då Stenåsa nya kyrka uppfördes. Till all lycka hafva vi af denna senare runsten flera äldre teckningar, hvilka i någon mån kunna ersätta förlusten, åtminstone hvad inskriften beträffar. Rhezelius har aftecknat den år 1634; i Bautil är den representerad genom två olika teckningar, näml. fig. 1075, som är signerad med Hadorphs och Törnevalls initialer, och fig. 1068, som är osignerad. Vidare finnas i Frigeli samlingar i Kalmar stiftsbibliotek två vid olika tillfällen utförda teckningar af denne sten. Dessa senare teckningar äro dock underlägsna de äldre, hvarför vi här kunna nöja oss med blotta omnämmandet af deras tillvara. Vi hafva på pl. XIV reproducerat såväl Rhezelii teckning i konceptet af hans *Monumenta* som Bautils fig. 1068.

Stenen låg år 1634 enligt Rhezelius vid vestra ändan af kyrkan, och här fans den ännu, då vi sista gången finna den omtalad hos Ahlqvist. År 1634 var stenen fullständig, ehuru sönderslagen i två stycken (se fig. 23 B). Då teckningarna i Bautil togos, var den

¹ Fragmentet förvaras på samma ställe som nr 21, i Hulterstads kyrkas materialbod.

ytterligare sönderslagen, och ett mindre stycke med inskrift fattades (fig. 23 A). Stenen hade enligt Rhezelii med fig. 68 i Bautil öfverensstämmande uppgifter en total höjd af $5\frac{3}{4}$ alnar (3.42 m); enligt skalan i Bautil var afståndet mellan öfverkanten och det nedersta inristade strecket $3\frac{3}{4}$ alnar, så att stenen, då den var rest, höjt sig omkring fyra alnar (2.38 m) öfver jordytan. Bredden var $2\frac{1}{4}$ alnar (1.34 m).¹

Inskriften var inristad i en enkel djurslinga och enligt Rhezelii uppgift tydlig (»synes temligt wäl»). Denne författare har följande 88 runor på sin teckning i konceptet:

YNDYNDTR · TNP · FHPNTR · TNP · HIBINRT · TNP · PTHBINRT · NITN · RTHIT ·
 5 10 15 20 25 30 35 40 45
 HTTIT · PTH · BARP · PTH · HT · PTH · YND · TTH · TTT
 50 55 60 65 70 75 80 85

Transliteration: **kupmuntr · auk · oskut · auk · sibiurn · auk · kairbiurn · litu · raisa ·**

stain · eftir · bürker · faður · sin hialbi · kup hans ant
 50 55 60 65 70 75 80 85

Mellan de olika teckningarna finnas skiljaktigheter i afseende på skiljetecknen. Rhezelius (fig. 23 B) har efter första ordet en punkt; derefter ett litet kors i förra hälften af inskriften, i senare en punkt; Hadorph och Törnevall (B. 1075) hafva öfverallt ett litet kors; Bautil 1068 (vår fig. 23 A) har på tre ställen ett litet kors, annars öfverallt två punkter; dessa skiljaktigheter visa, hur svårt det kan vara att afgöra hvad som är in-hugget eller naturlig fördjupning på en rå, otillhuggen stenytta. — För öfrigt finnas följande anmärkningsvärda olikheter. 12:te runan är **þ** både hos Rhezelius och Hadorph-Törnevall, medan B. 1068 felaktigt har **+**; det ena tvärstrecket är glömdt. — Runan 34 är enligt Rhezelius **h**, medan begge teckningarna i Bautil hafva **R**. Då i **PTH**, *gæir*, palatalt *æ* är det etymologiskt rigtiga och icke annars förvexling mellan de två r-ljuden förekommer i inskriften eller öfver hufvud på den tid, den tillhör, är det tydligt, att Rhezelius har det rätta.² — Runan 60 är både hos Rhezelius och Hadorph-Törnevall stungen **h**, medan B. 1068 har **h**. Här har den senare teckningen förmodligen det rätta, då runans betydelse är *o* (se nedan). — Runan 62 är på alla teckningarna ett stunget **+**. — Runorna 73 77 stå hos Rhezelius (fig. 23 B) utanför slingan, hvilket beror derpå, att han icke fått plats till dem inom slingan på sin i liten skala utförda teckning. I utskriftens teckning har han ännu sämre beräknat rummet; der står äfven ordet **sin** utanför slingan. — Den sista runan är i B. 1068 (= vår fig. 23 A) ett stupadt **↑**. Hadorphs och Törnevalls teckning saknar alla de tre sista runorna, hvilka hos Rhezelius äro tydliga och klara **TTT**.

Fonetisk transskription: *Guðmundr auk Ásgotr auk Sæbiörn auk Gæirbiörn létu ræisa stæin æftir Borghger, faður sinn. Hialpi Guð hans and.*

Öfversättning: »Gudmund och Ásgot och Sæbjörn och Gerbjörn läto resa stenen efter Borgger, sin fader. Gud hjelpe hans ande.»

¹ Hadorphs mått vid fig. 1075 i Bautil öfverensstämma med dessa uppgifter, utom hvad stenens totala längd beträffar. Enligt nämnda figur skulle stenen varit nära 7 alnar lång och stycket nedanför inskriften, hvilket varit doldt i jorden, då stenen var rest, nära 3 alnar. Enligt fig. 1068 var detta stycke mindre än två alnar, hvilket i sig sjelft är sannolikare och dessutom öfverensstämmer med Rhezelii uppgift.

² I utskriftens teckning har äfven Rhezelius här runan **R**. Jfr ofvan s. 4 nót. 1. När teckningarnas upphofsmän här hafva **R**, är det en korrektion, som de tillåtit sig gentemot runristaren. De hafva uppfattat **h** som blott en variant af **R**, hvilken skrefs i ordens slut (»r finale»). Här inuti ordet borde det alltså ej stå.

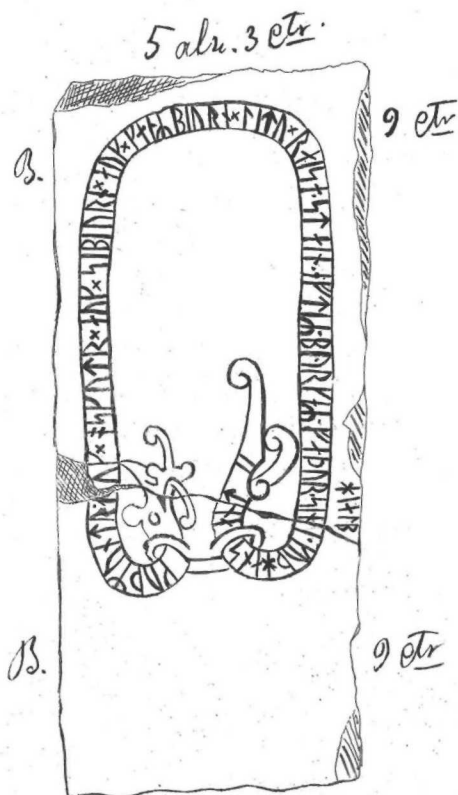
STENÅSA KYRKOGD. ÖL.

23. A.

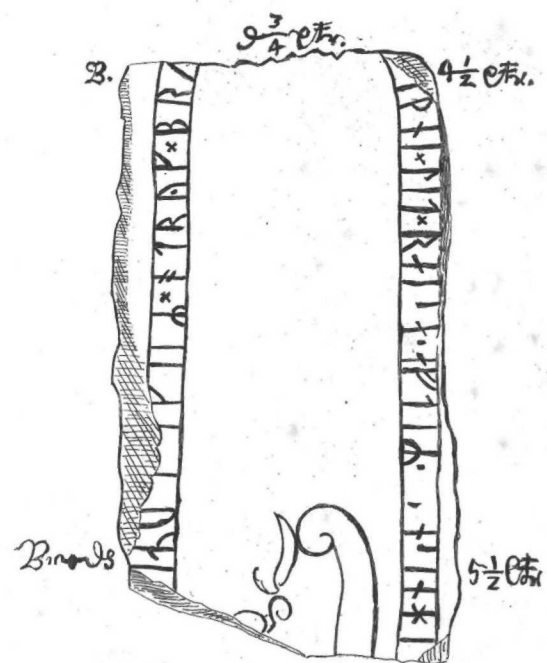
STENÅSA KYRKOGD. ÖL.

23. B.

STENÅSA KYRKOGD. ÖL.

24.

I **osku**tr, isl. *Ásgautr*, betecknar os-runan efter all sannolikhet nasaleradt *a*, då både *ö*- och *ø*-ljud i samma inskrift uttryckes med *u* (**burk**, *Borgh-*, **biurn**, *biørn*). — Den ursprungliga formen af faderns namn är *Borghgæirr*, acc. *-gæir*. Skriftsättet **burken** skall utan tvifvel beteckna uttalet *Borghger* och visar, att diftongen *æi* förkortats till *e* i icke hufvudtonig stafvelse, liksom *au* förkortats till *o* i *Ásgotr* af *Ásgautr*. Förkortningen har förmodligen varit förbunden med reduktion af den starka biton, som hvilat på senare sammansättningsledet i *Borghgæirr* och *Ásgautr*. Jfr ofvan s. 12 och s. 64 (Gräsgård nr 16) samt Noreen, *Altschwedische Grammatik*, s. 79.¹

24. Stenåsa kyrkogård.

Pl. XIV. Fig. 24.

Literatur: L. 1310. — Rhezelius, *Monumenta Runica in Ölandia*, konceptet nr 16, utskriften nr 26. — Peringskölds samlingar i k. Biblioteket i Stockholm, VIII bandet. — Ahlqvist, *Ölands Historia*, II, 2, s. 79.

Den andre af de två Stenåsasstenarna har länge varit förlorad. Den var borta på Ahlqvists tid, och troligen har den blifvit förstörd redan långt tidigare, då den icke fins afbildad hos Frigelius, som aftecknat den nyss omtalade Stenåsasstenen. Våra källor för kännedomen om den fig. 24 afbildade fragmentariska runstenen äro Rhezelii *Monumenta* samt ett träsnitt i Peringskölds samlingar. Detta träsnitt tillhör samma samling, hvaraf flertalet är intaget i Bautil (ofvan s. 6). Det är osigneradt.

Vår fig. 24 är en kopia af Rhezelii teckning i konceptet. Enligt denne författare var stenen en kalkstenshäll och låg på en graf söder om kyrkan. De af Rhezelius uppgifna måtten, hvilka öfverensstämma med den å träsnittet utsatta skalan, voro: längd 2 alnar 10 tum (1.43 m), största bredd 1 aln 9 tum (0.82 m). Af den ursprungliga längden saknades dock mycket nedtill och äfven ett litet stycke upptill. Man kan antaga att, då stenen var rest, den höjt sig mer än tre alnar (1.78 m) öfver jordytan.

Inskriften var enligt Rhezelius otydlig (»synes illa»), och på ett par ställen har hvarken han eller upphofs mannen till den teckning, som är återgifven i träsnittet hos Peringsköld, kunnat utreda skriften. Följande ord läsas hos Rhezelius:

— — [P]111 × 11111 × BRN — — — 111 × 111 × 11111 · 11111 · [.]11111 × 11111

Transliteration: — — — i[ft]ir × otrük × bru — — — — pni × lit × raisa · aftir ·

[.]n sin hi — —

¹ Namnet *Borghgæirr* förekommer på runstenar i Upland. L. 126, Dybeck fol. I, 156, har acc. **burkair**. En annan runsten i samma trakt, Dybeck fol. I, 150, har acc. **borker**, men i denna inskrift kan uttalet hafva varit *Borghgēr*.